

СЕКЦІЯ 4. ПРИВАТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Глуха Т.

*студентка II курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к. ю. н., доцент, доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ
Слома В.М.*

СУБСИДАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ВИД ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Проблемам юридичної відповідальності, зокрема цивільно-правової, у вітчизняній цивілістиці приділялося багато уваги, оскільки саме це є одним із основних засобів забезпечення та укріплення правопорядку в суспільстві. Протягом тривалого періоду, поняття «юридична відповідальність» прирівнювали до покарання. Проте, варто відзначити, що такий відхід є надто вузьким.

Мета даної статті полягає у дослідженні поняття субсидіарної відповідальності як виду цивільно-правової відповідальності.

В. Сельська визначає субсидіарну відповідальність як обов'язок зазнати негативних наслідків суб'єктом права (фізична, юридична особа чи держава), який виникає внаслідок невиконання або неналежного виконання зобов'язань чи порушення приписів закону не ним безпосередньо, а іншим суб'єктом, який із порушником перебуває у різних правових зв'язках [3, с. 129].

Питанням субсидіарної відповідальності присвячена ст. 619 ЦК України, в якій визначено, що договором або законом може бути передбачена поряд з відповідальністю боржника додаткова (субсидіарна) відповідальність іншої особи.

Субсидіарна відповідальність настає у випадках, що передбачені законом та іншими правовими актами. Її кваліфікують як договірну, виходячи з договірних відносин; деліктну – настає в результаті завдання шкоди; статутну – у разі притягнення до відповідальності учасників товариств.

Субсидіарна відповідальність характеризується ще тим, що є покладанням додаткової відповідальності, що передбачає наявність основної відповідальності, яку несе основна відповідальна особа; покладається на осіб, які не несуть безпосередньо основної відповідальності перед кредитором; не може перевищувати обсягу основної відповідальності. Субсидіарно відповідальна особа, що задовольнила вимогу кредитора, в передбачених законом випадках має право регресної вимоги до основної відповідальної особи; може бути обмежена законом (або відповідно до нього договором) у часі або пов'язана законом з наявністю певних умов [2, с. 347].

Відповідно до ч. 2 ст. 619 ЦК України до пред'явлення вимоги особі, яка несе субсидіарну відповідальність, кредитор повинен пред'явити вимогу до

основного боржника. Якщо основний боржник відмовився задовольнити вимогу кредитора або кредитор не одержав від нього в розумний строк відповіді на пред'явлену вимогу, кредитор може пред'явити вимогу в повному обсязі до особи, яка несе субсидіарну відповідальність.

Розглядаючи положення в послідовності, що закладена на ст. 119, 124 ЦК України, ми неодмінно стикаємося з тим фактором, що спочатку стягнення звертається на майно юридичної особи, яку фактично необхідно визнавати банкрутом, перед тим, як настане субсидіарна відповідальність, а це пов'язано з складною процедурою банкрутства, і лише надалі можна буде звертати стягнення на майно учасників [1, с. 132].

Крім того, Р. Ю. Ляшенко зауважив, що внаслідок прямої субсидіарної відповідальності учасників, повного товариства вони мають зазначатися як додаткові боржники, які гарантують виконання зобов'язань за юридичну особу [1, с. 133].

Варто згадати те, що субсидіарну відповідальність прийнято характеризувати за двома видами ознак:

1) загальні ознаки юридичної відповідальності загалом;

2) спеціальні ознаки, що відокремлюють субсидіарну (додаткову) відповідальність від інших.

Щодо загальних ознак субсидіарної відповідальності як виду юридичної відповідальності, то можна виділити наступні:

— направлена на врегулювання суспільних відносин та досягнення порядку в суспільстві;

— передбачає настання несприятливих наслідків, особистого чи майнового характеру. Дана ознака дає змогу відмежувати юридичну відповідальність від інших видів юридичних санкцій;

— забезпечується державним примусом;

— встановлюється нормативними актами, тобто має нормативний характер;

— настає лише у випадку наявності правопорушення;

— притягнення до відповідальності здійснюється лише уповноваженими на це компетентними органами.

До специфічних ознак можна віднести наступні:

— виникає у випадках, передбачених договором або законом;

— до субсидіарної відповідальності можуть бути притягнені різноманітні суб'єкти: це фізичні, юридичні особи, держава, а також міжнародні організації;

— виникає на базі основної відповідальності, що покладається на основну відповідальну особу;

— субсидіарну відповідальність часто називають відповідальністю «без вини», оскільки обов'язок нести відповідальність настає для суб'єкта, який не вчиняв правопорушення, але на якого в силу різних причин покладений обов'язок нести за нього відповідальність;

— її обсяг не може бути більшим за основну відповідальність;

— цей вид відповідальності має особливий поділ на стадії [4, с. 36-37].

Вивчаючи підстави виникнення субсидіарної відповідальності, варто відзначити лише одну узагальнюючу підставу. Мова йде про те, що кредитор має право звернутися з вимогою про стягнення до субсидіарного боржника лише у випадку, якщо у головного боржника не вистачає власних коштів для

виконання зобов'язання (наприклад, відповідальність батьків за неповнолітніх дітей, віком від 14 до 18 років).

Отже, підсумовуючи, варто зазначити наступне: субсидіарна відповідальність – це вид цивільно-правової відповідальності, що настає у випадку невиконання або неналежного виконання основним боржником зобов'язання, та при якій обов'язок виконання такого зобов'язання покладається на субсидіарного (додаткового) боржника.

Список використаної літератури

1. Ляшенко Р.Ю. Субсидіарна та солідарна відповідальність / Р.Ю. Ляшенко // Трибуна дисертанта. – 2012. – №10. – С. 130–133.
2. Руденко А.В. Субсидіарна відповідальність за договором поруки / А.В.Руденко. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7823/1/Rudenko_346-348.pdf
3. Сельська В. Суб'єкти субсидіарної юридичної відповідальності / В. Сельська // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - №9. – С. 129-131.
4. Сельська В.В. Поняття та ознаки субсидіарної юридичної відповідальності / В.В. Сельська // Право і суспільство. – 2016. - №3. – С.34-39.

Гарасимик В.

*студент магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доц., доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ
Слома В.М.*

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

Важливу роль в укріпленні трудової дисципліни відіграє законодавство, яке визначає основні права та обов'язки сторін трудового договору, а також відповідальність за їх порушення. Самостійним видом юридичної відповідальності у трудовому праві є дисциплінарна відповідальність. Слід зазначити, що у КЗпП України не дається визначення поняття «дисциплінарна відповідальність», а лише у ч. 1 ст. 147 передбачається, що за порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосовано тільки один із таких заходів стягнення: 1) догана; 2) звільнення.

Дисциплінарне стягнення – передбачений в нормативно-правовому акті захід примусового впливу, що застосовується органом, якому надано право прийняття на роботу даного працівника відповідно до його компетенції, за вчинений дисциплінарний проступок [3, с. 514]

Л.С. Єрмоленко-Князева визначає наступні вимоги до інституту дисциплінарної відповідальності, яка має включати норми, що визначають: загальні засади дисциплінарної відповідальності; загальні характеристики підстав виникнення дисциплінарної відповідальності; правовий статус суб'єктів відносин дисциплінарної відповідальності; перелік та характеристики дисциплінарних стягнень; процесуальну форму застосування, а також виконання дисциплінарних стягнень [1].